

客家話拼音手冊

--四縣腔--

徐兆泉 編寫

客家語通用拼音與注音符號對照表

b	p	m	f	v
ㄅ	ㄅ	ㄇ	ㄅ	
d	t	n	l	
ㄉ	ㄊ	ㄋ	ㄌ	
g	k	ng	h	
ㄍ	ㄎ		ㄏ	
z	c	s		
ㄗ	ㄔ	ㄙ		
a	e	i/y	o	u
ㄚ	ㄞ	ㄧ	ㄛ	ㄨ
m	n	ng	ii	
(韻尾)	(韻尾)	(韻尾)	(空韻)	

說明：

- ①/v/發音如 k.k. 音標的/və/。
- ②/ng/發音如 k.k. 音標的/ŋə/。
- ③/m/、/n/、/ng/可兼作❶聲符，如：馬(má)、泥(nai)、艾/ngie)；❷主韻符，如：毋(m)、你(n)、魚/ng)；❸韻尾，如：柑(gám)、斤(gín)、青(ciáng)。
- ④/ii/為空韻，僅用於/z/、/c/、/s/後面，如：「資(zii)、次(cii)、思(sii)、汁(zjiip)、沉(cjiim)、腎(siin)」。
- ⑤/y/是/i/置於字首的寫法，如：一(yit)、羊(yong)、影(iàng)；但後接/u/時，避免與華語的/yu/相混淆，故用/yiu/，如：油(yiu)、用(yiung)。

目 次

客家語通用拼音與注音符號對照表 -----	i
著者序 -----	ii
第一課 母音(一) -----	1
第二課 母音(二) -----	2
第三課 子音(一) -----	3
第四課 子音(二) -----	5
第五課 子音(三) -----	7
第六課 子音(四) -----	9
第七課 韻尾(m、n、ng) -----	11
第八課 【p】入聲 -----	12
第九課 【t】入聲 -----	13
第十課 【k】入聲 -----	14
第十一課 六聲 變調 -----	16
第十二課 y 起頭介音節 -----	18
第十三課 外來語 -----	20
第十四課 看圖練習 -----	21
第十五課 綜合練習 -----	22
第十六課 親戚 你 佢 -----	24
第十七課 算數 -----	26
第十八課 師傅話-----	28
第十九課 童謠-----	29
第二十課 笑科-----	30

ti-yit-ko m -yím(-)

(一)

a e i o u

(二)

a á a à
e é e è
i í i ì
o ó o ò
u ú u ù

(三)

á(鴉) à-à(亞亞)

à-è(亞巴) o-è(牡蠣)

ti-ngi-ko m -yím(Ξ)

(-)

a	i	a	i	ai	ai	ai
a	u	a	u	au	au	au
e	u	e	u	eu	eu	eu
i	a	i	a	ia	ia	ia
i	o	i	o	io	io	io
i	u	i	u	iu	iu	iu
o	i	o	i	oi	oi	oi
u	a	u	a	ua	ua	ua
u	e	u	e	ue	ue	ue
u	i	u	i	ui	ui	ui

(=)

i	ai	i	ai	iai	iai	iai
i	au	i	au	iau	iau	iau
i	eu	i	eu	ieu	ieu	ieu
i	oi	i	oi	ioi	ioi	ioi
i	ui	i	ui	iui	iui	iui
u	ai	u	ai	uai	uai	uai

【Ξ】

ai	ái	<u>ai</u>	ài
eu	éu	<u>e<u>u</u></u>	èu
iu	iú	<u>iu</u>	iù
oi	ói	<u>oi</u>	òi
ua	úa	<u>u<u>a</u></u>	uà
iai	iái	<u>i<u>ai</u></u>	iài
iau	iáu	<u>i<u>au</u></u>	iàu
ieu	iéu	<u>i<u>eu</u></u>	ièu

【Ξ】

ái(挨) ài(矮)
au(訥) àu(拗)
eu(漚) éu(歐) èu(𠵼)
ià(這) oi(愛) ói(哀)
iáu(榜)

ti-sám-ko zìi-yím(-)

(-)

b p m f v

(=)

**ba be bi bo bu
pa pi po pu
ma me mi mo mu
fa fe fi fo fu
va ve vi vo vu**

(≡)

**bai pai mai fai vai
beu peu meu feu
bia pia mia
biu piu
boi poi moi foi voi**

【三】

mì-fú(米麩) **fa-bu**(花布) **po-a-po-è**(浮來浮去)

mai-fo(買貨) **fò-fói**(火灰) **báu-è**(包子) **meu-è**(貓)

pau-è(刨皮工具) **mo-è**(帽子) **vu-vú**(黑黑) **ò-po**(棉襖)

moi-è(女兒) **bi-bi-bia-bia**(擬大雨聲) **voi-mo**(會嗎)

煥 頰 糜 嶢

fá **bau-è** **mo-è** **pa**

ti-si-ko zìi-yím(=)

(-)

d t n l

(=)

**da de di do du
ta te ti to tu
na ne ni no nu
la le li lo lu**

(Ξ)

**dai tai nai lai
dau tau nau lau
deu teu neu leu
dia lia
dio lio doi toi loi
diu tiu niu liu
dui tui nui lui
diau tiau niau liau**

【四】

dí-mo(知道嗎) dó-è(刀子) dó-ma(砍柴刀)

ti-tu(地圖) to-è(桃子) díi-dò(跌倒)

no-mì(糯米) fu-li(狐狸) lau-è(騙子) lai-è(兒子)

強 燥 憇 燈

ti-ṅg-ko zìi-yím_(Ξ)

【-】

g k ng h

【-】

**ga ge gi go gu
ka ki ko ku
nga ngi ngo ngu
ha he hi ho hu**

【Ξ】

**gai kai ngai hai
gau kau ngau hau
heu gua kua gui kui
gia kia ngia hia
gio kio ngio hio
giu kiu ngiu hiu
goi koi ngoi hoi
gieu kieu ngieu hieu
kioi guai kuai**

【三】

gú-po(姑婆) ngi, ngai, gi(你我他) ga-lá-fò(工具)

go-mó(罵人很糟) fu-ki(水蛭) ha-ma(蛤蟆)

go-hi(過去) heu-boi(後面) gú-lò(孤僻)

ha-bà-è(偶爾) gieu-báu-gù(愛哭男) gié-ma(母雞)

kia-bà(竹掃帚) ngi-ngi-ngia-ngia(爭吵不休)

焱 懾 薦 撇

ga-bí ngo-è ng-è vo-ha-è

ti-lik-ko zìi-yím_(四)

(-)

z- c- s- -ii

(=)

**zii cii sii
za ze zi zo zu
ca ce ci co cu
sa se si so su**

(≡)

**zai cai sai
zau cau sau
zeu ceu seu
zia cia sia
zio cio sio
ziu ciu siu
zoi coi soi
zui cui sui
ziau ciau siau**

【三】

có-fò-cá(搭火車) gie-zí(雞舍) ci-bá(麻糬)

sù-zìi(手指) gi-sii(記賬) sa-gó(蛇) cii-zú(殺豬)

si-gúa(西瓜) zó-ma(紅糟) co-è(刷子)

si-o-sio(笨拙) zo-teu(灶) so-loi-so-hi(爬來爬去)

膾 粧 烩 漱

sú sii-è cò-moi z -

ti-cit-ko yiun-mí

(-)

m n ng

(=)

**am em im
an en in on un
ang ong ung**

(≡)

**iam
ian ien ion iun uan uen uin
iang iong iung uang**

(四)

**ban pan man fan van
ben pen men fen ven
bin pin min fin
pon fon von
bun pun mun fun vun
bien pien mien**

【五】

**bang pang mang fang vang
bong pong mong fong vong
bung pung mung fung vung
biang piang miang
biong pióng mióng
liung giung kiung ngiung hiung
guang kuang**

【五】

**ziim ciim siim
ziin ciin siin**

**zam cam sam
zem cem sem
zim cim sim**

**zan can san
zen cen sen
zin cin sin
zon con son
zun cun sun**

**zang cang sang
zong cong song
zung cung sung**

【六】

m-hò(不好) kon-m-dò(看不到)

n he mà-sa ?(你是誰?) n àn-zíáng(你這麼漂亮)

ng-è(魚) siang ng(姓吳) ñg-ge-ngiun(五元)

am-bú-teu(晚上) em-soi(擁著睡) en-zoi(回嘴)

a-gúng(祖父) áng-è(瓶子) ón-miang(命名)

pi-ang-ang(鼻塞而有共鳴的感覺) òng-dò(胸部被硬物撞傷)

àn-ngong(這麼笨) gun-è(棍仔)

ngi-lan(宜蘭) toi-zúng(台中) zong-fa(彰化)

nam-teu(南投) pin-dúng(屏東) fá-lien(花蓮)

bióng-kieu(板橋) gí-lung(基隆) sii-lim(士林)

gó-hiung(高雄) van-fa(萬華) van-man(萬巒)

mi-nung(美濃) ciung-sán(松山)

cijin-zun-min(陳俊明) zíin-sijin-gín(真神經)

can-sùn(發芽) sáng-lòn(生蛋) zung-è(粽子)

zijim-sien-cin(針線情) sém-è zim-ziù(人蔘浸酒)

zan-sijin(贊成) cam-è-su(杉樹) cong-m-sóng(唱不上)

sùng-hi-sùng-zòn(推來推去) cang-go-gó(撐得高高地)

ti-bat-ko [p] ngip-sáng

-iip

ziip ciip siip

ap

**dap tap nap lap
gap kap ngap hap
zap cap sap**

ep

**dep tep lep
zep cep sep**

ip

**gip kip ngip hip
zip cip sip**

-iap

**diap tiap liap
giap kiap ngiap hiap
ziap ciap siap**

-iep

giep kiep

ap-è(鴨) **sip-hap**(集合) **gap-dèn**(甲等)
ngap-dò(臉部碰地等) **bán-kip**(班級) **lep-sep**(垃圾)
giap-coi(夾菜) **ciap-síin**(妾身) **liap-liap**(粒粒)
tap-dò(踩到) **ngiap-ngiap**(扁扁)

ap-ma dai-dèn **lip-ma**, 母鴨戴著斗笠，
giap **lep-sep**, ná **nai** **ep**. 夾垃圾，拿土掩埋。
kái dám sùi, **giep-a-giep**, 挑一擔水，水盪來盪去，
 mù siip **hai**, 弄溼了鞋，
mù-siip **ap-ma-tai**. 弄溼了鴨腳。

ti giù ko 【t】 ngip-sáng

-iit

ziit ciit siit

at

**bat pat mat fat vat
dat tat nat lat
gat kat ngat hat
zat cat sat**

et

**bet pet met vet
det tet net let het
zet cet set**

-it

**bit pit mit fit vit
dit tit nit lit
git kit ngit
zit cit sit**

ot

dot tot lot

**got hot
zot cot sot**

-ut

**but put mut fut vut
dut tut lut
gut kut ngut
zut cut sut**

-iet

**biet piet miet
diet tiet liet
giет kiet ngiet hiet
ziet ciet siet**

-iot -iut -uat

ziot kiut siut guat

zóng-ha bì-m-det toi-bet,

鄉下比不上台北，

nai-è du cò-set-set.

那兒都長滿草。

pit-pit-put-put ge cá-sáng,

呼嚕呼嚕的車聲，

toi-bet ka-song-táng.

台北較常聽到。

pi-pa-kit-kiet ngin dóng vi,

爬上爬下累得人畏懼，

toi-bet-ngin sa hau-ziet-ziet.

台北人卻興致高。

ti siip ko 【k】 ngip-sáng

ak

**bak pak mak fak vak
dak tak nak lak
gak kak hak
zak cak sak**

ok

**bok pok mok fok vok
dok tok nok lok
gok kok ngok hok
zok cok sok**

-uk

**buk puk muk fuk vuk
duk tuk nuk luk
guk kuk zuk cuk suk**

-iak

**biak piak diak liak
giak kiak ngiak hiak
ziak ciak siak**

-iok

**diok liok
giok kiok ngiok hiok
ziok ciok siok**

-iuk

**liuk
giuk kiuk ngiuk hiuk
ziuk ciuk siuk**

-uak

guak kuak

tai-teu-kok, kit-lit-kok-lok, 大頭大頭，胡亂做，
góng-teu-lok-sok, 光著他的大頭，
hò-hok gi m hok, 好學他不學，
siit-fan gi dà cak-bok, 吃飯他打赤膊，
zo-se gi cím sám zok. 做事他找衣著。
ngi kon-dò ngiok-siok, 你看到不舒服，
gi zo gi ong-lok, 他閒逛依舊，
tò bú-ngiong mo-tin-cok. 娶妻結婚不知什麼時候？

ti siip-yit ko lik-sáng láu bien-tiau

【一】

m am m am ap ap
án an n an at at
ng ang àng ang ak ak

【二】

lím lím lím lím líp lip
s im síim s im síim síip siip
g n gin gin gin git git
s in siin s in siin siit siit
sóng sóng s ng song sók sok
f ng fúng f ng fung fúk fuk

【三】

kói-pung幣 koi-pung(開縫)

g ng-dong幣 gung-dong(公平)

dúng-sí幣 dung-sí(東西)

giúng-zéu幣 giung-zéu(香蕉)

bí-sak幣 bi-sak(碑石)

k i-hok幣 koi-hok(開學)

ti siip-ngi ko y kói-teu ge yím-ziet

【-】

ya ye yi yo yiu

【=】

y u yeu yeu yeu

yi yiu y*iu* y*iu* yiu

【Ξ】

yám yam yàm yam yap yap

y m yim yìm yim yip yip

yén yen yèn yen yet yet

yín yin yìn yin yit yit

yiún yiun yi n yiun yiut yiut

y ng yang y ng yang yak yak

y ng yong y ng yong yok yok

yi ng yiung yi ng yiung yiuk yiuk

【四】

á-yi yeu-sùi ye-ye-sese

yiu-yiu-ya-yá mo-lu-yiung

yen-è ya dui yong-yak-è

sén-yiuk yóng-yiuk lau gau-yiuk
yiúng-nai yiung-yi yet-nai nan
yit-ng-yit-siip gòng ngai táng

ti siip-sám ko ngoi-loi-ng

【-】

bb gg zz

【=】

a-lu-m mò-da
ne-ku-d i ko-bù
ta-ku-sì ka-me-l
kj-mo-z kóng-ku-lì
a-me-da-mà to-lak-ku

【≡】

bba-dà bbak-ku io-bb
o-do-bb i bbet-d bbì-lu
o-bba-s ng k m-bb ng
lìn-ggo tàn-ggo
o-zzi-s ng la-zzi-
l i-zzi -bbu zziot-dò

ti siip-si ko kon-tu lien-sip

柵

yong mí è

隙

sam è

擗

púng è

溳

ha gúng

幠

ngiu

樞

guai è

戩

diáu è

搭

cung è

廡

fu li

攜

yak è

幙

cong giàng luk

憇

yiung

懃

siong

meu è

獐

si gúa

癥

giung zéu

獫

fan gúa

鼯

su è

鼴

yong gú

獛

nén mòng

煙

fung lo pet

燠

lin ggo

濮

lien gín

燠

yiу è

櫟

橐

燭

燭

yen bit

tien fa

den è

pong den

漸

堤

國

檻

tien kiu

zik kiu

cá è

zièn dō

ti siip-`ng ko z ng-hap lien-sip

【-】

bi bi bia bia pi pi pia pia
ngi ngi ngia ngia nga nga da da
ne ne se se cau cau nau nau
si si so so gi li ga la
giu giu giu giu ngi ngi zi zi
nui nui ngoi ngoi ngi ngi ngai ngai
zi zi zia zia zi zi zio zio

【=】

bin bin biang biang din din diang diang
d ng d ng doi doi kin kin kuang kuang
nung nung nung nung
ngong ngong dong dong
lín lín c n cín bin bin bong bong

【≡】

cit cit cut cut cut cut ngip ngip

dit dit dut dut dit dit diak diak
git git gok gok kit kit kiak kiak
pit pit piak piak sit sit siak siak

ti siip-liuk ko cín-cít láu ngí-ngai-gí

a-g	ng	(祖父)	-po	(祖母)
zià-g	ng	(外祖父)	zià-po	(外祖母)
a-b		(爸爸)	a-m	(媽媽)
á-b<u>a</u>k		(伯父)	b<u>a</u>k-mé	(伯母)
á-s<u>u</u>k		(叔叔)	s<u>u</u>k-mé	(嬸嬸)
a-gú		(姑母)	gu-cóng	(姑丈)
a-kiú		(舅舅)	kiú-mé	(舅媽)
á-y<u>i</u>		(姨媽)	y<u>i</u>-cóng	(姨丈)
a-g		(哥哥)	-s	(嫂嫂)
-z		(姊姊)	z -c	ng (姊夫)
lò-t	i	(弟弟)	lò-t	i sím-kiú (弟媳婦)
l	-moi	(妹妹)	l	-moi-se (妹婿)
	lai-è	(兒子)	sim-ki	(媳婦)
moi-		(女兒)	se-long	(女婿)
s	n-	(孫子)	s	n-ng (孫女)

【二】

ngí(你) **ngai**(我) **gí**(他)

ngi-d u(你們) **ngai-déu**(我們) **gi-déu**(他們)

én(我們) **cii-gá**(自家)

tai-gá(大家) **dak-sa**(每個人)

mà-ngin(誰) **m -sa**(誰)

ti siip-cit ko son-sii

【一】

yit₍₁₎ **ngi₍₂₎** **sám₍₃₎** **si₍₄₎** **ng₍₅₎**

liuk₍₆₎ **cit₍₇₎** **bat₍₈₎** **gi** (9) **siip₍₁₀₎**

siip-yit₍₁₁₎ **ngi-siip₍₂₀₎** **gi** -siip-gi (99)

yit-bak₍₁₀₀₎ **yit-bak-kung-yit₍₁₀₁₎**

yit-bak-lang-yit₍₁₀₁₎

bak-ngi₍₁₂₀₎ **li** **ng-ci** n₍₂₀₀₀₎ **cién-si₍₁₄₀₀₎**

sám-van₍₃₀₀₀₀₎ **van-liuk₍₁₆₀₀₀₎**

【二】

(lì) bai-yit(星期一) **bai-ngi**(星期二) **bai-sám**(星期三)

bai-si(星期四) **bai-ng**(星期五) **bai-liuk**(星期六)

l -bai-ngit(星期日)

sén-ki-yit(星期一) **sén-ki-ngi**(星期二) **sén-ki-sám**(星期三)

sén-ki-si(星期四) **sén-ki-ng**(星期五) **sén-ki-liuk**(星期六)

ngi-ngiet-cú-sám(二月三日) **si-ngiet-cú-siip**(四月十日)

ng-ngiet-siip-yit(五月十一日) **cit-ngiet-ban**(七月半)
ban-gín bat-lióng(半斤八兩)

ti siip-bat ko sii-fu-fa

① **f -s u z -teu...suk-mien**

(火燒豬頭--熟面[很面熟])

② **tai-kiéu-gù siit pi-z -ngik...g -yiu**

(大胖子吃肥肉--加油)

③ **yit-ge lai-ngiau-ge von yit-ge lai-s i-ge...
han-ka-c m**

(一個尿床的換一個拉屎的--還較慘[更慘])

④ **si-lióng ngin gòng ban-gín fa...pong-f
ng**

(四兩人說半斤話--胖風[吹牛])

⑤ **kiet-zoi- siit m -f n...kon-hien-hien**

(兔唇人吃米粉--看現現[看得清清楚楚])

⑥ **siit-fan dà-cak-bok, zo-se cim-sám-zok...
n n-s i**

(吃飯打赤膊, 做事找衣著--懶戶[懶惰])

⑦ **fung-ca-mí ngi-co-pang...m-zín**

(風車尾二槽冇--毋精[不聰明])

ti siip-giù ko tung-yeu

(一) á-ziu-zien (烏秋)

á-ziu-zien, á-ziu-zit, (烏秋, 烏秋)

song-vuk á-po zo-sáng-ngit, (上邊阿婆做生日)

oi bún-ngai-hi ? (要讓我去?)

ya m-bún-ngai-hi ? (還是不讓我去?)

hoi-ngai dà-ban liòng-sám-ngit. (害我打伴兩三日)

(二) bak-lo-ma (伯勞鳥)

bak-lo-ma, zoi va-v , (伯勞鳥, 嘴張得大大的)

yiú-zoi gòng pet-ngin, (有嘴批評人)

mo-zoi gòng cií-gá. (沒嘴批評自己)

(三) su-dàng di u- (樹上鳥兒)

su-dàng diáu-è gieu-lien-lien, (樹上鳥兒叫連連)

oi tò-bú-ngiong yiu mo-cien, (要娶老婆又沒錢)
d u zóng den-è tung-ya-gòng, (端張椅子同爺說)
g ng-loi-g ng-hi yiu yit-ngien. (說來說去又一
年)

ti ngi-siip ko seu-kó

ngong-lai-è (笨兒子)

Yit-ge ngong-lai-è gòng-m-cut hò-fa. (—
個笨兒子說不出好話。)

Yíú-yit-bài, yin-vi cín-cít vuk-há tò
-sim-kiú, gia-bá tu-gi kiung-ha-hi siit-ziù.
Gi zang-oi koi-zoi gòng-fa, gia-bá ciu
dot-gi gòng : 「Giá vuk-há zo-hò-sii ó !
Se-ngi ! Mok-gòng-m-cok fa.」 Gi gòng :
「Dí-la ! M-sìi ngi fun-fu, ngai dóng-yen
dí yà-he tò-bú-ngiong, m-he cut-sán.」

(有一次，因為親戚家娶媳婦，他爸爸帶他一起去吃喜酒。他剛要
開口說話，他爸爸就喝住他說：「他家辦喜事哦！小心！別說錯話。」
他說：「知道啦！不用你吩咐，我當然知道這是娶新娘，不是出殯。」)

